

OUDHEIDKUNDIGE KRONIEK

In "De Gazet van Gent" van 5 Juni 1924 verscheen een bijdrage van Alfons Van Werveke over:

Een weinig gekend gewrocht van Laurent Delvaux.

Men is er nooit toe gekomen den geboorteakt van den beeldhouwer Laurent Delvaux te ontdekken, maar men verneemt, dat hij te Gent het licht zag in 1695. Hij overleed in 1778 te Nijvel, waar hij sinds lang verbleef.

Delvaux heeft den beroemden predikstoel van de hoofdkerk van Sint-Baafs gebeiteld. Het ontstaan van dat gewrocht is een belangrijke geschiedenis, die wij wel eens zullen verhalen. Thans houden wij ons bezig met een anderen predikstoel van hem, dien hij na dien van Sint-Baafs, dat is na 1745, uitvoerde. Wij bedoelen namelijk den predikstoel van de Oude Jezuïetenkerk in de Volderstraat, die stond op de plaats, waar nu het Paleis van de Hoogeschool oprijst.

De oudste schrijver, die van het stuk gewaagt, is de schilder G. P. Mensaert. "De predikstoel van de Jezuïetenkerk", schrijft hij in 1763, sedert weinige jaren gemaakt door Delvaux, beeldhouwer van Nijvel, is een volmaakt werk. "De Wegwijzer van 1771 leert ons, dat de predikstoel van mahoniehout, versierd met lichtverheven beeldwerk van verguld geslagen koper, en dat Sint-Lieven uit marmer gehouwen door Delvaux van Nijvel onder de kuip zat. Descamps, schilder van den koning van Frankrijk, zegt dat "de predikstoel, van mahoniehout, klein is, bekrompen, slecht van vorm, zonder smaak en slecht uitgevoerd." Vriend lezer, gij moet dien meneer niet op zijn woord gelooven, want hij had een gansch bijzonderen smaak.

"La quintessence du guide fidèle de Gand, curieux et utile pour l'année 1786", zegt dat het "een zeer schoon en prachtig gewrocht is, versierd met marmer en mahoniehout."

Men weet dat, de Jezuïetenorde afgeschafft zijnde, de kerk op 20 September 1773 werd gesloten. De goederen van de gemeenschap en de meeste hunner kunstgewrochten werden openbaar geveild. De predikstoel van Delvaux bleef en de kerk werd door Jozef II afgestaan aan de kanunniken van Sinte-Veerle, die ze betrokken in April 1784 en er bleven tot 12 Januari 1798, toen ze er door de Fransche republiek werden uitgejaagd. Het gebouw werd verkocht voor 3000 fr. met last het te sloopen aan Karel Manilius, die het werk aanving op 23 December 1798. De predikstoel werd uiteengenomen en overhandigd aan het Gemeentebestuur.

Hij bestond, zoals wij komen te zien, uit mahoniehout: de kuip was versierd met drie gedreven vergulde koperen platen en beneden zat het wit-marmeren beeld van Sint-Lieven. Merken wij vooreerst op, dat het schrijnwerk niet meer van eikenhout was, zooals altijd tot in het midden van de XVIIIe eeuw; de predikstoel van Sint-Baafs, een heerlijk Louis XV gewrocht, is nog van ons nationaal hout, als ik dat zoo noemen mag.

De predikstoel van de Jezuïeten, ten laatste in 1760 uitgevoerd, was zeker nog in Louis XV, 't is dus gedurende de laatste jaren, dat die stijl bij ons in zwang was, dat de voorliefde ontstond voor dat vreemd hout, dat misschien wel kostelijker dan schoon is, vooral voor kerkmeubelen.

De drie halfverheven beeldwerken in de kuip waren niet meer van wit marmer, gelijk in den predikstoel van Sint-Baafs, maar van verguld geslagen koper.

Alleen was het marmer gebleven voor het standbeeld er onder. Wat is er van de verschillende gedeelten van het in 1798 uiteengerukte gewrocht geworden? Men schijnt het volkomen vergeten te hebben en wij achten het daarom nuttig het hier te doen kennen.

Het standbeeld van Sint-Lieven, met licht gebogen knieën, bevindt zich thans in bruikleen, in den zuidelijken arm van den kruisbeuk van Sint-Michielskerk. 't Is een goed gewrocht, dat, afzonderlijk genomen tenminste, het misprijzen van Descamps niet verdient.

De koperen platen worden bewaard in het Museum van Oudheden, Lange Steenstraat. Die aan de voorzijde van de kuip stelt "De genezing van Malchus door Christus" voor; op één van de zijplaten staan de naamletters van Maria, op de andere die van Christus.

Het mahoniehouten schrijnwerk is verdwenen: nooit hebben wij er een spoor van gevonden.

Het is zonderling dat de geheugenis van het voorgaande volkomen was uitgewischt. De laatste catalogus van het Museum van Schoone Kunsten, opgesteld toen de Sint-Lieven niet aan Sint-Michielskerk in bruikleen was toevertrouwd, maakt geen melding van den oorsprong van het beeld. De Potter (Gent, IV, 190) zegt dat het beeld van den predikstoel der Jezuïeten in Sint-Michiels werd geplaatst. Elders (VII, 422) deelt hij mede, dat de fabriek van die kerk den Sint-Lieven aan de stad gaf voor haar museum; elders nog (VII, 411) dat in 1820 het beeld door de stad in leen werd gegeven aan de kerk, maar sedertdien teruggenomen. Wat de drie geslagen platen betreft, de prefect Faipoult in 1806, al erkent hij, dat ze eigendom zijn van de stad, noodigt deze toch uit ze af te staan aan Sint-Martenskerk te Aalst, die zinnens is een nieuwen predikstoel te doen maken en de platen daartoe zou gebruiken. Het Gentsch gemeentebestuur wilde daar niet van hooren. Toen, in 1827, de kerkraad van Sint-Michiels te Gent er ook aan dacht een nieuwen predikstoel te laten maken, vroeg en kreeg hij de platen, maar op uitdrukkelijke erkenning van het eigendomsrecht der stad. Twintig jaren bijna verliepen eer de predikstoel er was. Hij komt uit het werkhuis van Franck, die, al gebruikte hij mahoniehout, heeft willen Gothiek maken, helaas! Gothiek in mahoniehout met halfverheven beeldwerk en standbeelden in marmer! Met dat materiaal moest hij de koperen platen gebruiken en Louis XV maken, maar zou dat beter geweest zijn dan de Gothiek van 1846? Ad. Siret zegt met reden, dat het "een volkomen belachelijk werk is", en hij geeft aan de kerkfabriek den raad "een predikstoel te laten maken, passende bij den tempel en den huidigen "stoel af te staan aan een nieuwe kerk of kapel".

De geslagen platen van den predikstoel van Laurent Delvaux, die waarschijnlijk ook zijn werk zijn, hadden dus den gebrekkigen beeldhouwer Franck niet behaagd, en ze hangen aldus in een glazen kast van ons museum. Waarlijk, 't is met leede oogen, dat wij een kunstwerk zien, dat uit zijn verband is gerukt.

Nooit hebben wij dat meer gevoeld dan voor dit drijfwerk. Dit is des te meer te betreuren, dat vakmannen zelf niet bevroeden waartoe het heeft gediend: de catalogus van het Museum van 1886 zegt dat de platen "uit een ciborium komen".

A. VAN WERVEKE